UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Ármin Vámbéry, de Hongaarse derwisj van de Zijderoute

Marácz, L.K.

Publication date
2021
Document Version
Final published version
Published in
Oezbekistan

Link to publication

Citation for published version (APA):
Marácz, L. K. (2021). Ármin Vámbéry, de Hongaarse derwisj van de Zijderoute. In B. Carlak (Ed.), *Oezbekistan: Parel van de Zijderoute* (pp. 115-119). Sufi Trail.

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)

Download date:09 11月 2026

Samengesteld door
Burhanettin Carlak

OEZBEKISTAN

Parel van de zijde route

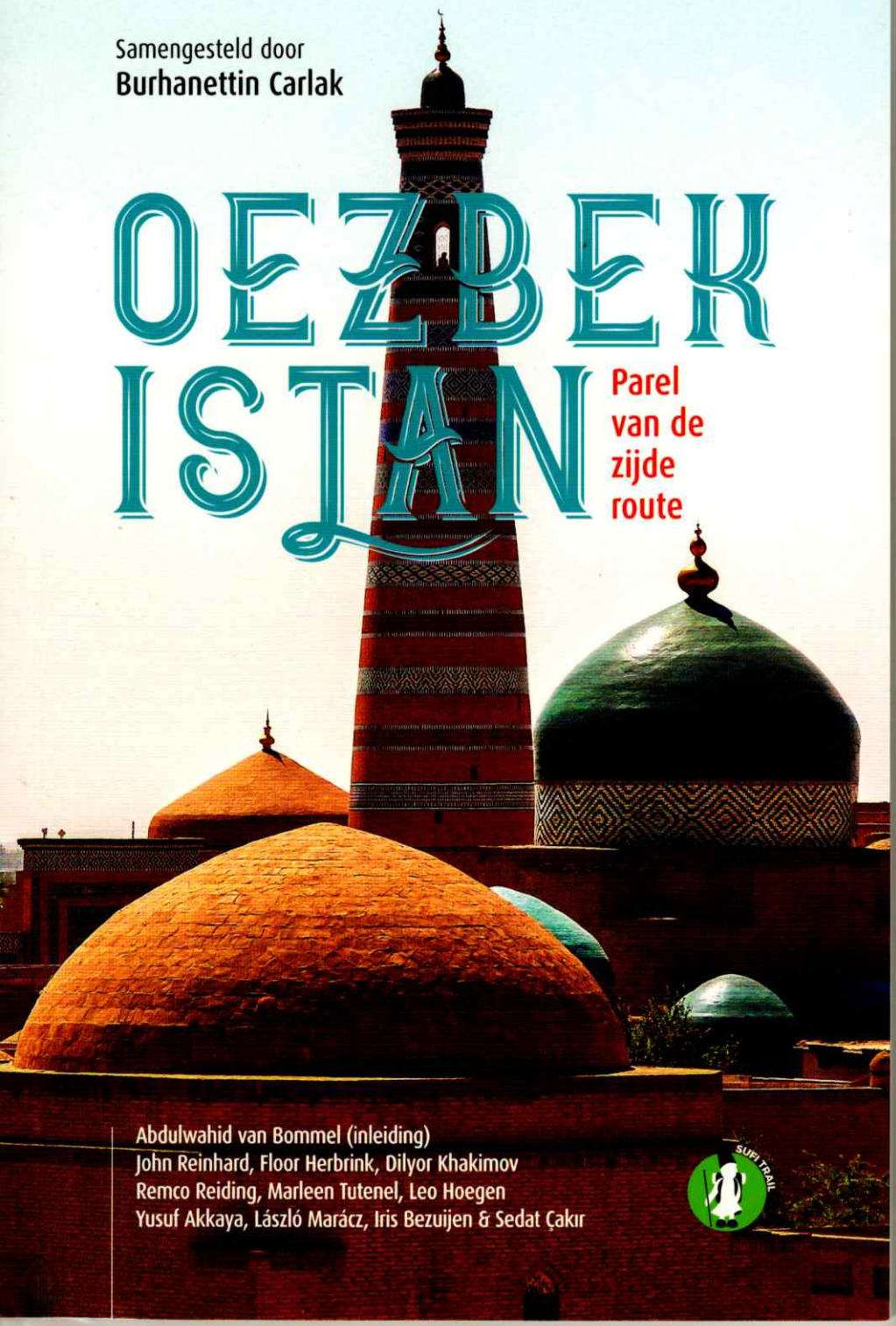

Abdulwahid van Bommel (inleiding)
John Reinhard, Floor Herbrink, Dilyor Khakimov
Remco Reiding, Marleen Tutenel, Leo Hoegen
Yusuf Akkaya, László Marácz, Iris Bezuijen & Sedat Çakır

SUFI TRAIL

Samengesteld door
Burhanettin Carlak

OEZBEKISTAN

Parel van de zijde route

Abdulwahid van Bommel (inleiding), John Reinhard
Floor Herbrink, Dilyor Khakimov, Remco Reiding, Marleen Tutenel
Leo Hoegen, Yusuf Akkaya, László Marácz
Iris Bezuijen & Sedat Çakır

Amsterdam, 2021

SUFI TRAIL

Colofon

Titel: Oezbekistan, Parel van Zijderoute
Samensteller: Burhanettin Carlak
Eindredacteur: Abdulwahid van Bommel
Tekst Controle: Marleen Tutenel
Vormgeving & Omslag Ontwerp: İbrahim Sağlam
ibrahimsaglam@gmail.com

Foto's:
Burhanettin Carlak, John Reinhard, the State Committee for tourism development of the Republic of Uzbekistan, Floor Herbink, Leo Hoegen, Remco Reiding, Yusuf Akkaya (Ebru), Fokko van der Straaten, Suna Koçal

Uitgave van Stichting Sufi Trail, Friends of Roemi and Khorasan Saints
Hagestraat 10 2011CV Haarlem Nederland, www.sufitrail.com - sufitrail@gmail.com

1e druk Maart 2021

ISBN 9789492953049 NUR code 517

Dit boek is mede tot stand gekomen -onze dank hiervoor- dankzij de volgende personen en organisaties (alfabetische volgorde):
Ulugbek Agzamov, Yusuf Akkaya, Ebru, Hayati Bice, Rieky Altay-Dusink, Ahmet Suat Arı, Ulugbek Azamov, Trui Bolscher, Diana Bömers, Abdulwahid van Bommel, Iris Bezuijen, Burhanettin Carlak, Sedat Çakır, COJEP INTERNATIONAAL, Marieke de Hoop, Leo Hoegen, Floor Herbink, Gulshat ibragimova, Ayşe Karlıdağ, Dilyor Khakimov, Prof. Dr. László Marácz, Universiteit Amsterdam, Melike Öcal, Yakup Ömeroğlu, Remco Reiding, John Reinhard, Babur Sabirov, Yasin Sarı, Hüseyin Şen, Erdinç Saçan, Kamil Saygı, Aafje Westeneng, Anvar Yusupov, Marleen Tutenel.

Contact:
E-mail: burhancarlak1971@gmail.com
Tel: (0031) 643907410
www.oezbekistan.nl
www.oezbekistan.com
https://www.facebook.com/Oezbekistan-105102307691359

info@checkouttours.com
http://www.checkouttours.com/

http://belgium.mfa.uz/en/
https://uzbektourism.uz/en
https://uzbekistan.travel/en/

Steek mij niet, o doorn van scheiding; steeds in mijn hart,
Oh mijn hart, ook al komen er honderd kwellingen, Kijk niet naar een ander.
ook al zijn er duizend problemen, o ziel; verlaat je Geliefde niet,
ook al had ik er honderdduizend, neem elk van mijn levens
o verdriet van mij; scheid mij niet van mijn Geliefde, of mijn geliefde van mij.

Bağrıma, ey ayrılık dikeni! her zaman saplanma
Ey gönül! Yüz eziyet gelse; göze başkasını alma.
Bin bela yüzlense ey can! Yardan ayrılma.
Olsa yüz bin canım al ey hicran! Lakin kılma,
Yarımı benden cüda, yahut beni ondan cüda.

ALİ ŞİR NEVAİ (1441 – 1501)

Onze mensen hebben wereldberoemde reizigers zoals Herodotus, Istahri, Marco Polo, Ibn al-Battuta en Clavijo in de geschiedenis ontvangen en hun namen in hun boeken geschreven. Zelfs vandaag de dag is het Oezbeekse volk een natie die het wetenschappelijke en culturele, materiële en spirituele erfgoed van hun voorouders nooit zal vergeten.

Het is dus een grote uitdaging om iets van al die rijkdom in het boek te behandelen en het mag zeker ook gewaardeerd worden. Voor ons als Oezbeken is dit een liefdevol gebaar om Oezbekistan te promoten. Het is een inhoudelijk boek geworden en geeft een idee over de cultuur en geschiedenis van Oezbekistan. Bij deze wil ik onze dank uitspreken voor de inzet en hoop dat dit een aanzet zal zijn voor een Nederlandse-Oezbeekse vriendschapsrelatie.

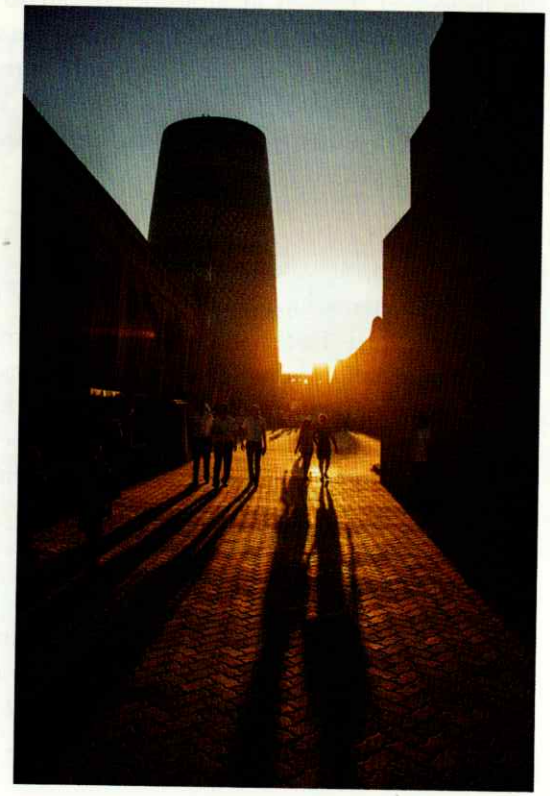

Inhoud

Voorwoord
Ulugbek Azamov 5

Droomland Oezbekistan
Burhanettin Carlak 9

Inleiding Oezbekistan
Abdulwahid van Bommel 21

Oezbekistan parel van de zijderoute
John Reinhard 83

Oezbekistan: Getuige van een wereld met een veranderende machtsdynamiek
Floor Herbrink 87

Oezbeekse oorlogsslachtoffers krijgen een gezicht
Remco Reiding 93

De Oezbeekse bruiloft
Marleen Tutenel 97

Eerste internationale ambachtenfestival in Oezbekistan
Leo Hoegen 107

Ebru - papier marmeren
Yusuf Akkaya 111

Ármin Vámbéry, de Hongaarse derwisj van de Zijderoute
László Marácz 115

12 Redenen om Oezbekistan te Bezoeken,
The State Committee for tourism development of the Republic of Uzbekistan 119

Investeren in nieuw Oezbekistan
Dilyor Khakimov 151

Rumi Trail
Iris Bezuijen & Sedat Çakır 159

Echte Oezbeekse Pilav & Algemene Kookprincipes,
food-of-dream 161

Ármin Vámbéry, de Hongaarse derwisj van de Zijderoute

László Marácz
(Europese Studies, Universiteit van Amsterdam)

In deze bijdrage een kort portret van de Hongaarse professor Ármin Vámbéry (1831/1832-1913). Vámbéry doceerde Turkse talen aan de Universiteit van Boedapest en ondernam vele reizen naar de Zijderoute. Daar was hij op zoek naar de bakermat van de Hongaren, wat hij ook in Oezbekistan onderzocht. Vámbéry - wiens oorspronkelijke naam overigens Wamberger was vanwege het feit dat zijn ouders uit Duitsland stamden - werd geboren in een arme joodse familie in het dorpje Szentgyörgy in Opper-Hongarije (het tegenwoordige Slowakije). Opper-Hongarije behoorde voor de Eerste Wereldoorlog tot het Hongaarse gedeelte van de Oostenrijks-Hongaarse Dubbelmonarchie.

Vámbéry legde zich in zijn jeugd toe op de Turkse talen en perfectioneerde zijn kennis van deze talen, waaronder het Osmaans, Oezbeeks, Khazaks, Kirgizisch, Azerisch, etc. via zijn vele reizen en bezoeken aan de Turkse wereld en de Zijderoute, die hem ook in belangrijke steden aan de Zijderoute brachten, zoals Tashkent en Samarkand in Oezbekistan. Hoewel Vámbéry benoemd werd als professor in de Turkse talen aan de Universiteit van Boedapest en zijn boeken over zijn reizen in de Turkse wereld die hij in het geheim ondernam als derwisj goed ontvangen werden in Engeland en de rest van Europa, kon hij geen rol van betekenis spelen in Oostenrijk, noch in Hongarije. Vámbéry beklaagde zich hierover: "In Oostenrijk werd dit veroorzaakt door de oude vooroordelen tegen personen van joodse afkomst zonder adellijke achtergrond en in Hongarije kwam dit doordat

buitenlandse zaken volledig in Wenen werden geregeld en er in Boedapest geen enkele diplomatieke activiteit plaatsvond. Uit frustratie hierover bood Vámbéry zich aan als geheime agent in dienst van het Britse Rijk en werd hij een belangrijke speler aan de kant van de Britten in de zogeheten "Great Game". Hiermee wordt bedoeld de strijd tussen Groot-Brittannië en Rusland in de tweede helft van de 19de eeuw om de hegemonie over Centraal-Azië.

Vámbéry schreef politieke analyses over Centraal-Azië en over de mogelijke uitkomst van de Great Game, zoals in zijn boek 'Central Asia and the Anglo-Russian frontier question' dat in 1874 verscheen en 'The coming Struggle for India' (1885). In het laatste boek is Vámbéry van mening dat als het Rusland lukt om India van Groot-Brittannië over te nemen Rusland in staat is om Eurazië te domineren. Deze boeken brachten Vámbéry veel erkenning in Groot-Brittannië.

Er waren verschillende redenen waarom Vámbéry de kant van de Engelsen koos in de Great Game. Ten eerste was er de beschavingsmissie. Volgens Vámbéry brachten de Russen minder beschaving naar het Oosten dan de Engelsen hadden gedaan. Vámbéry bekritiseerde de regering van de Russische tsaar vanwege het negeren van haar beschavingsmissie en "de dorst voor verovering". Ten tweede vanwege de Russische inmenging in de Hongaarse vrijheidsstrijd voor onafhankelijkheid in 1848-1849, de Hongaarse Opstand en Oorlog tegen Oostenrijk had Vámbéry geen enkele andere keuze dan de kant van de Britten te kiezen. Deze houding was zeker bepaald door de ervaring die Vámbéry als schooljongen in 1848 gehad had, toen hij ongeveer 17 jaar oud was. Met zijn Hongaarse klasgenoten zag hij hoe de tsaristische troepen - hij schatte hun aantal op 15.000 - in de Hongaarse hoofdstad Pozsony (het tegenwoordige Bratislava in Slowakije) over de brug de Donau over marcheerden. Niet alleen de soldaten hadden een kalf in hun nek maar ook de officieren. Vámbéry schrijft in 1905 bij het zien van de Russische bezettingsmacht "onze zielen waren vervuld van bitterheid en ik ging in dat uur een oneindige haat koesteren tegen de Russen

waardoor ik 15 jaar lang de meest fanatieke, anti-Russische schrijver werd in de Engelse literatuur." Vámbéry werd gedreven door dezelfde bitterheid en haat in de zogeheten 'Oegrisch-Turkse Oorlog', die ervoor zorgden dat hij in de wetenschap de wapens nooit zou neerleggen.

De Oegrisch-Turkse Oorlog is de benaming voor het academische taalkundige debat tussen aanhangers van de Finse (Finoegrisch) oorsprong van het Hongaars en degenen die in het Turks de

oertaal van het Hongaars zagen. De Oegrisch-Turkse Oorlog startte in 1870 met de publicatie van Vámbéry's boek getiteld 'Hongaarse en Turks-Tataarse Woordparallellen'. Deze vergelijkende studie van het Hongaars en het Turks-Tataars was het begin van een serie van polemische papers tussen aan de ene kant de academici Budenz en Hunfalvy die de Finse oorsprong van het Hongaars verdedigden en aan de andere kant Vámbéry die vond dat de Turkse taal de dominante taal was geweest die het Hongaars beïnvloed had. Hoewel Vámbéry overtuigd bleef van het gemengde Fins-Turkse karakter van de Hongaarse taal ging hij ervan uit dat niet de Finse elementen maar dat juist de Turks-Tataarse elementen in het Hongaars domineerden. Vlak voor zijn dood in 1913 herhaalde Vambery dit standpunt in zijn boek "Bij de wieg van de Hongaren" dat vlak na zijn dood verscheen in 1914.

Literatuur:

Marácz, László. 2015. *Towards Eurasian Linguistic Isoglosses: The Case of Turkic and Hungarian*. Astana: International Turkic Academy.

Vámbéry, Ármin. 1870. Magyar és török-tatár szóegyezések. *Nyelvtudományi Közlemények különnyomat*. Pesten.

12 redenen om Oezbekistan te bezoeken
De deuren van ons huis zijn altijd geopend!
Welkom!

Als u deze brochure hebt geopend, dan bent u klaar om op de meest onvergetelijke reis door een geweldig land te gaan, waar verschilende culturen met elkaar verweven zijn. Het maakt ons niet uit wie u bent, hoe oud u bent, hoe u eruitziet of wat u doet. Ons huis is Oezbekistan en alle gasten van ons huis zijn mensen die ons dierbaar zijn! En u bent meer dan harte welkom! We zullen graag iedereen ontvangen om de wereld op een nieuwe manier te tonen.